

sosialurin

VIKKUSKIFTIÐ

Hvíti maðurin er so slúkin, at hann fer at lata jørðina frá sær sum eina oyðimørk —

Í summar verður stórt veitsluhald um alt USA í sambandi við, at tá eru umliðin 200 ár síðan amerikanska ríkið varð sett á stovn. Tað var t. 4. juli 1776 at sjálvstýrisvirlýsingin varð samtykt. Tá vóru statirnir 13 í tali, í dag eru teir 50. Vit fara á hesum síðum so av og á at tríva í sumt úr amerikanskari søgu frá hesum árum og leggja fyri við røðuni, sum indiánski høvdingin Seattle helt, tá staturin Washington varð stovnaður.

Tann stóri høvdingin í Washington hevur sent heilsan og biðið siga, at hann fegin vil keypa land okkara. Tann stóri høvdingin lovar okkum eisini vinarlag og góðan vilja. Hetta er vinaliga gjørt av honum, tá vit vita í hvussu lítlan mun hann hevur vinarlag okkara fyri neyðini afturimóti. Men vit fara at umhugsa tilboð tykkara. Tí vit vita, at selja vit ikki, fer hvíti maðurin kanska at koma við byrsu í hond at taka land okkara.

Hvussu ber til at keypa ella selja himmalin, hita jarðarinnar? Hetta er okkum fremmand hugsan. Tí eiga vit

ikki friskleikan í luftini og glitrið í vatninum, hvussu ber tá til at keypa tað?

Hvør einasti blettur á hesari jørð er minum fólki heilagur. Hvør einasta glitrandi furunál, hvør sandstrond, hvør mjørkabrugv í teimum myrku skógunum, hvør beri og hvørt surrandi flogkykt er heilagt í minninum og royndunum hjá mínum fólki. Sevjan, sum floymir í træunum, er minnisgripur reyða mannsins.

Tey deyðu hjá hvíta fólkinum gloyma landið, har tey vórðu borin í heim, tá tey fara frá hesum lívi at ferðast millum stjørnurnar. Okkara

deyðu gloyma ongantið hesa vøkru jørð, tí hon er móðir reyða mannsins. Vit eru partur av jørðini og hon er partur av okkum. Tær angandi blómurnar eru systrar okkara. Hjörturin, hesturin, tann stóra ørnin — tey eru brøður okkara. Fjallarøðirnar, sevján í grasinum, kroppshitin hjá smárossinum og menniskjanum — alt er av somu ættini. So tá tann stóri høvdingin í Washington biður heilsa og siga, at hann vil keypa land okkara, krevur hann nógv av okkum. Tann stóri høvdingin letur heilsa, at hann vil leggja okkum eitt pláss burturav, so vit fáa

verið fyri okkum sjálvar í friði og náðum. Hann vil vera okkum sum ein pápi og vit børn hansara.

HAVID TOKKA TIL AIRNAR . . .

Vit fara at umhugsa tilboð tykkara um at keypa land okkara. Men lætt fer tað ikki at verða. Tí hetta landið er okkum heilagt.

Hetta glitrandi vatnið, sum streymar í lókum og áum, er ikki einans vatn, men blóð forfedra okkara. Fara vit at selja tykkum jørð, mugu tit minnast til, at hon er heilag,

Indiánahøvdingin Seattle

fyrstu ferð hin seinni tiltikni indiánahøvdingin Seattle á hvítar menn var hann 12 ára gamal. Tað vóru eingilskir rannsóknarmenn, sum í 1792 komu við skipinum »Discovery» til Kyrrahavsstrondina í Norðuramerika umleið har sum markið millum USA og Canada nú gongur. Menninir í »skipinum við teimum stóru, hvítu veingjunum» høvdu so sterka ávirkan á henda indiánska dreingin, at tað merkti hann fyri lívið. Skipari var George Vancouver, sum tann stóri canadiski Kyrrahavsbyurin Vancouver seinni varð uppkallaður eftir.

Seattle gjørdist høvdingi yvir einum stórum øki eftir at hann á odda fyri seks indiánskum ættarbólum hevði bart aðrar ættarbólkar niður, sum vanir vóru at koma hagar at ræna. Hetta var einasta herferðin Seattle gjørdi í lívi sínum, og eftir henda dag legði hann doyðin á at fáa fólk sítt at binda frið. Hetta eydnaðist honum eisini. Í 1830-unum komu katólskir trúboðarar til landið og Seattle læt seg doyða. Hann skoytti Nóa upp í navn sítt, tí hetta var tann av øllum monnunum í biblíni, hann helt mest um.

Tá teir fyrstu niðursetumenninir komu í 1850, vórðu teir væl móttiknir av Seattle og fólki hansara. Teir hvítu grundaðu ein bý, sum teir róptu New York, men nøkur ár seinni varð navnið broytt og býurin fekk navnið Seattle eftir indiánahøvdinganum. Niðursetumenninir óktust stóðugt í tali og økið gjørdist amerikanskt land. Nú skuldi skil fáast á viðurskiptini við indánar og amerikanski ríkisumboðsmaðurin Isaac I. Stern boðaði Seattle og høvdingum hansara til eina ráðstevnu, sum skuldi tryggja, at teir hvítu og indiánar kundu liva friðarliga saman. Sáttmálin, sum gav indánunum eitt friðað øki, eitt sonevnt »reservat», varð undirskrivaður, tá tingast hevði verið í eitt hálvt ár. Tá var tað, at Seattle helt ta tiltiknu røðuna, sum vit hava prentað aðrastaðni á hesum síðum.

Síni seinastu ár livdi Seattle sum høvdingi yvir reservatinum. Hann tryggjaði, at indiánar hildu sínar skyldur og kroysti amerikanarar at halda teirra part av sáttmálanum.

86 ára gamal doyði Seattle 7. juni 1866 og varð jarðaður uttan fyri býin, sum ber hansara navn, men inni í býnum stendur bronsustandmynd av honum og verður hon á hvørjum ári prýdd við blómum av skótunum í býnum á deyðadegi hansara.

Myndin her omanfyri av Seattle er málningur, sum er gjørdur eftir fotomynd frá 1860-árunum.

Í søguni hjá statinum Washington verður soleiðis tikið til um tann stóra indiánahøvdingin Seattle: »Hann var tann besti indiánski vinur, sum hvítir niðursetumenn hava havt!»

Ritstjóri:
Hans Thomsen